Ч. 221 Середа 1 (13) жовтня 1897. Рік VII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд Пльона і в ц. к. Старостствах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Поучаюча полеміка.

(Дальше).

З житя нашої суспільности.

III.

П. Борковский — пише „Буковина“ дальше — тужить за часами перед новою ерою і радить завернути на давний шлях. Тоді, каже, ми робили культурну роботу і спускали ся лише на власні сили. Але поправді за тими часами нема найменшої причини тужити. Ми тоді робили культурну роботу, бо то було наше одиноке поле, на котрім могли робити, а не спускали ся на чужу поміч тому, бо тоді було нам зовсім неможливо оперувати чужими силами на нашу користь. Тоді не було великих політиків, бо не було великої політики. А саме около 1890-го року склала ся важна подія в нашім народі, що народовці виступили вперше на арену політичну. Сам виступ кождої партиї на тій арені має то до себе, що носить в собі вже зародки розкладу і смерти. Партия починає числити ся з обставинами, аби осягнути дещо, придумує на то відповідні до хвилі способи, котрі одним подобають ся, а другим ні; повстають вдоволені і невдоволені — і в результаті мусить настати розлом. (Се бачимо вже й на радикальній партиї, від коли має своїх послів в раді державній: др. Яросевич пристає до социял-демократів; др. Франко пише в Житю і Слові против социял-демократів; а др. Окуневский ходить собі своїми манівцями.)

В той сам час около 1890 року наш давний поділ на партиї национальні став тратити своє значінє, а виступили партиї суспільні, з одного боку радикали, з другого боку клерикали-консерватисти. Не втаємничене в справу і не привчена політично маса взяла нараз велику участь в політиці, чи то посилаючи сотки адрес довіря п. Романчукови за нову еру, чи то протестуючи грімко против неї. Се був елементарний випадок і ми его вже не завернемо, анї самі на давний шлях не зійдемо. Се були тяжкі родини суспільних партий в нашім народі; се ми в той спосіб одягали свої партиї в европейску одежу. А раз оно стало ся, то вже й не відстане ся, як бачимо з ходу наших справ за остатних вісім літ. І нема причини бажати собі, аби в нас вернули ся ті давні часи і не було так, як в инших народів. Мають они свої ріжнородні социяльні партиї, то мусимо мати і ми. Нехай наше духовеньство і як протестує против Католицкого Союза, оно скорше чи пізнійше опинить ся в нім; бідний мужик туди не пристане, тілько до мужицкої партиї. Се зовсім природний обяв і розвій. Витворює ся сьвідомість клясова, отже мусять витворювати ся і партиї клясові. А там, де они творять ся, там без розтїчи не обійти ся. Розтїч — се розділ. Рух суспільний розтікає ся кількома руслами — в тім нічо дивного і злого.

*

Инша річ, чому у нас є роз'яренє, чому ми дивимо ся вовками на себе. Одну причину того подає і сам п. Борковский, хоч односторонно. Він каже: По новій ері „одні пішли до ліса, другі до біса. Мало того: ті, що пішли до біса, ходять крутими, тайними стежками; ніхто не знає гаразд, куди вони простують; через те ніхто їм не вірить, всякий дивить ся на них вовком. Вони-ж самі мають для тих невірних не слово щирого, дружного поясненя, котрим може би — хто знає! — і навернути їх могли до себе, а тілько неясні теориї, догмати і менторский глум. За тим вже иде і роз'яренє“. — Се так піє ся на адресу п. Барвіньского, Руслана і кат. Союза. А теория, яку-б то придумали ті, що пішли до біса, а на яку п. Б. не годить ся, є та, що нарід може користати з рівноправности лише в міру своєї культурної сили.

І на тих, що пішли до біса і на згадану теорию, дивить ся п. Б. односторонно. Бо поправді, не лиш ті, що пішли до біса, але й ті, що пішли до ліса і цілу масу повели за собою, ходять часто крутими, тайними стежками; ніхто не знає гаразд, куди н. пр. простують консолїдатори з „Дѣла“ і „Галичанина“ або чому п. Романчук не слухав ухвал Народної Ради. Ті люди не мають тепер ніякої провідної ідеї, мають лише жаль до Поляків і правительства — і більш нічого. І вірити їм зовсім нема більшої причини, як тим, що „пішли до біса“.

А що-до згаданої теориї про рівноправність, то хоч право є для всіх, але нічого не зробиш з фактом, що кождий нарід о стілько користає з рівноправности, о скілько може. Говорити, що „не повинно бути ніяких перешкід“ — се проста утопія і більш нічого. По-

5)

Чудеса сьвіта.

II.

Кілько зьвізд на небі і кілько сьвітів на сьвіті? — Фотоґрафія неба. — Сьвіт родина і єдність в его ріжнородности. — Етер сьвітовий. — Наш сонічний сьвіт і его початок. — Здогад Канта і Ляпляса о настаню нашого сьвіта. — Досьвід Плято'го і Фереде'го з оливою в алькоголю і воді. — Мраковини сьвітові.

(Дальше).

Від коли стоїть наш сонічний сьвіт і який був его початок? — Звичайно думають, що від тогди, від коли люди на земли, а який був его початок, того — кажуть — не треба доходити, бо хоч би чоловік набрав ся мудрости і з цілого сьвіта, то таки не дійшов би того. Жиємо і повмираємо, як многі перед нами і по нас, а не довідаємо ся того. Отже на що того доходити? То мудрість божа, то чудо, то тайна, котру Бог задержав для себе. То правда; але й в тім мудрість Бога, що він дав чоловікови розум і волю та позволив доходити чудес его діла. Тим дав він нам право, а навіть вложив на нас обовязок доходити до самої крайности тайни его чудес і сам поклав границю до котрої нам вільно то робити, а поза котру не переступимо, хоч би ми й як того бажали; аж до тої границї вільно нам робити всякі доходженя і розсліди, вільно ставити всілякі здогади, а чим докладнїйші они будуть, чим бистроумнїйші, тим більше будуть нас зближувати до вічної правди, тим яснїйше будуть нам вказувати премудрість того, котрий всему єсть початком і кінцем, котрий сам один єсть вічною правдою, за котрою треба нам слїдити і по своїй можности до неї зближати ся.

Годі нам тут пригадувати всї ті байки та повірки, котрими люди з давен давна старали ся пояснити собі початок сьвіта; згадаємо хиба лиш про ту найдурнїйшу, яка ще до нинї крутить ся в нашім народі про сотворенє землї: чорт на приказ божий пішов під воду і досягнув там аж самого дна; єму за кігтями набрала ся троха землї і з тої Бог сотворив землю! — Оттаким способом хиба лиш найдурнїйші люди на сьвітї можуть поясняти собі початок сьвіта. Не о много розумнїйші, хоч красші своїм змістом, своєю поетичностию і всї инші байки та повірки про початок сьвіта; поминаємо їх длятого, а звертаємось до тих способів, якими мислячі і на свій час глубоко учені люди старали ся пояснити настанє нашого сьвіта.

Славний німецкий учений, фільософ і математик, Ляйбніц (1646—1716) був того погляду, що всї планети нашого сонічного сьвіта, і комети були первістно сонцями самі для себе; з часом, з віком, стратили свою первістну силу, перестали сьвітити, і стали ся тим, чим суть нинї. — Велику мудрість на свої часи учив, анґлїйский учений Вістон (Whiston). Після него була земля колись кометою і не обертала ся доокола своєї оси, отже й не було на ній людий, була лиш мертвою кулею. Богато міліонів літ тому назад впала на ню друга комета, і від того стала земля обертати ся. Від того обороту доокола оси настав день і ніч, а в слїд за тим покрила ся земля ростинами і зьвірятами; розуміє ся настали і люди. Многі тисячі літ жили они собі спокійно, аж відтак впала на землю друга комета і всї люди аж до кількох потопили ся. Після его науки має впасти на землю ще трета комета, але вже огниста, і від неї вигорить вся земля — то буде конець сьвіта. Ся наука Вістона про початок і конець сьвіта, чи радше лиш нашої землї уважала ся свого часу за так велику мудрість, що розширила ся була по всїй Европі, а глухий відгомін від неї лишив ся ще й до нинї. Ще й в наших часах знаходять ся люди, котрі гадають, що конець нашій земли зробить якась комета.

Вже трохи иншого погляду був француский учений Декарт (Descartes) званий загально Картезием (Renatus Cartesius, 1596—1650). Він учив, що споконвіку була в просторі сьвітовім якась тверда первістна маса, котра відтак розскочила ся, стала крутити ся в колесо, і з неї поробили ся сонце, місяць, земля і всї инші планети. Німецкий учений Паллас доказував знов, що сьвіт настав з вода, без помочи огню, з якогось первістного моря.

З подібною наукою о початку сьвіта, як Вістон, виступив був француский учений Біффон (Buffon, 1707—1788). Він умів ту науку прибрати ще в гарні слова і она набрала була свого часу великого значіня. Після Біффона були первістно на сьвіті лиш сонце і множество комет. Ті комети крутили ся і бігали ко-

рівнанє нашого народу з голодною дитиною, котрій старі не хотять дати їсти, також нікого не переконає. Коли в політиці сентиментів не ма, а нарід ще дитина, то з дитиною ніхто не числить ся; коли-ж нарід не дитина жебруща, котра плаче: „дайте їсти!“ — а дозрілий мужчина, то єму радше годить ся сказати: „Іди, зароби собі!“ Так коли хто вмовляє в нарід, що ось то: „ти пожди, поки не буде ніяких перешкід, тобі все належить ся“, — то тим нічого доброго не осягне. Провідники народні не сьміють такими теориями обдурювати нарід!

(Дальше буде.)

Вісти політичні.

В суботу були у президента мінїстрів ґр. Баденї'го предсїдателї клюбів пп. Барвіньский і Коронїнї, щоби предложити жаданя Русинів і Славян.

Ситуация парляментарна зачинає поправляти ся, бо не лиш заводить ся тіснійша звязь межи партиями правицї, але й суть ознаки, що нїмецка обструкция зачинає слабнути. На зборах католицкої партиї людової в Лїнцу промавляв пос. Діпавлї і сказав, що єго партия позістане і дальше при правици, а єго внесенє в справі розпоряджень язикових не єсть вимірене против нїякої народности. Єго партия буде підпирати Чехів в розпоряджених язикових а Чехи єго внесенє в справі віроісповідної школи. Розпорядженя язикові не мають бути зараз знесені, але станутъ ся злишними, скоро буде ухвалений закон язиковий. В Leitner. Ztg. органї дра Функе'го, одного з найперших проводирів нїмецкої обструкциї появила ся статия, в котрій доказує ся, що годї нїмецким обструкционїстам розбивати мур головою, бо теперішна правиця не розібє ся, а факт, що Є. Вел. Цїсар приїхавши з Будапешту повернув зараз до президента мінїстрів, єсть доказом, що становище ґр. Баденї'го єсть сильне. Нїмцї мусять длятого бути оглядними у виборі средств тактичних.

Льондоньскі ґазети дістали з Константинополя вість, що в Бассорі вибухла ворохобня Арабів та прибрала так великі розміри, що аж треба було вислати туди войско. Вість ся поки що ще не потверджує ся.

Купцї в Римі з причини підвисшеня податку доходового зробили велику демонстрацию і вислали депутацию до мінїстра. Підчас коли депутация ішла в походї через площу „Нова“ прийшло, до великих розрухів, підчас котрих навіть стрїляно з револьверів до поліциї. В містї настав великий переполох, склепи позамикано, а улицями патролює войско. Арештовано 20 осіб.

Новинки.

Львів дня 12-го жовтня 1897.

— **З перемиской епархії.** Презенту на Дорогомишль, дек. яворівского, одержав о. Николай Осїдач. — Именовані оо.: Мих. Николаєвич дійстним деканом сокальским а Мих. Матковский ординарийтским комісарем шкільним для деканата горожаньского. — Відзнаки крилошаньскі одержали оо.: Сильв. Копистяньский парох з Сушицї великої, Ів. Мацїєвич парох з Воютич, Мих. Николаєвич декан сокальский. — Сотрудництво в Дахнові одержав о. Вас. Кліш.

— **Віче 30 міст в Галичинї** має відбути ся у Львові в найблизшім часї, щоби обговорити такі справи: Увільненє податку особисто-доходового від всяких додатків, що підлягають компетенциї краєвого законодавства; зміни в законодатній дорозї § 16 шкільного закона що-до престациї міст на пенсиї учителів; проектованого мінїстерством скарбу підвисшения податку від спірітусу, котрий шкідно вплива на доходи міст, що мають право пропінациї; закон будівляний, розмеженє власного і порученого округа дїланя і т. ин. До участи у вічу постановлено запросити також репрезентацию Львова і Кракова.

— **Памятник Адама Мицкевича у Львові.** Польский артист-різьбар Дикас зробив президентови міста Львова дрови Малаховскому предложенє, що виготовить безплатно памятник поетови Мицкевичеви з карарийско о мармора, а лиш за зворотом вартости материялу. Та справа буде поставлена вскорі на дневний порядок нарад в радї міскій і нема сумніву, що предложенє артиста буде принятє.

— **Про снїги і дощі** пишуть: З-під Солотвини: „У нас на Підгірю упав снїг мов серед зими по колїна. Недармо гуси дикі товкли ся по наших горах, ґеґаючи жалібно; передчували сиротята студінь! А роботи в поли ще дуже богато непокінченої. — З Беньової в Турчаньскім пишуть: По кількох днях прекрасної погоди і тепла показали ся позатамтої суботи вечером від заходу блискавицї і дали ся чути легкі громи. В ночи на недїлю упав дощ, а на пограничнім Бескидї упав над раном грубий град і довго в день лежав по полях і на головній дорозї ведучій до Угорщини. В недїлю в ночи мали ми другий сеї осени а сим разом сильнїйший мороз; всьо покрило ся інеєм. В понедїлок з полудня почала температура значно опадати, а рівночасно і барометер. З вечера пустив ся при слабім вітрі зразу малий, пізнїйше зливний дощ, а падав цїлу ніч без перерви, а над раном упав грубо снїг і покрив усьо, що ще застав на поли: булї, капусту, отаву а місцями ще й збіже в кілях. В нещастнім нашім повітї бракнє хлїба і пашї. Худоба болить, торги позамикані, а булї пропадають під снїгом....

— **Осторога.** З австрийского консуляту в Монтреалю в Канадї прийшли письма до нашого мінїстерства справ заграничних в справі еміґрациї наших галицких і буковиньских селян до Канади. Сказано там, що наших еміґрантів прийшло в Канаду богато. Але між ними є люди, котрі, як заплатять дорогу, то остають ся без гроша. Они думали, що канадийске правительство дасть їм грошї і на урядженє господарства; тимчасом правительство не дає. І так тепер жиє у Вінніпеґу 50 руских родин від січня сего року на кошт державний, бо не може без гроша рушити ся на фарми. Обдурили їх гамбурскі аґенти пустими обіцянками — і тепер люди бідують. Тому треба еміґрантам виразно казати, що коли не мають гроший не лиш на дорогу, але і на загосподарованє, то нехай не важать ся їхати. На загосподарованє і прожиток в першім роцї потрібно найменше 350 долярів (около 900 зр.). Найлїпший час до еміґрациї від цьвітня до липня, а в осени або в зимі зовсїм невигідно і просто непотрібно виїзджати, хто не хоче в Канадї дармо великі грошї викидати на житє, а може дома далеко таньше вижити. Тогди в Канадї ніхто на господарства не вибирає ся і о роботу трудно.

— **Про сумний конець весїля**, о якім ми

ло сонця в ріжних напрямах. Коли якась комета летїла простісенько до сонця, то впала на него, втопила ся в нїм, але й збільшила єго масу і ту силу, котру оно утратило через то, що видає з себе сьвітло і тепло; коли-ж якась инша комета летїла боком попри саме сонце, то зачепила об него і урвала кусень з него. Але що сонце було розтоплене, то і той кусень був плинний і тягнув ся за кометою як би велика огниста ріка. Той кусень сонця розпадав ся відтак знов на части, з котрого робили ся величезні кулї, зачинали обертати ся доокола своєї оси і так повстали теперішні планети. — Наконець американьский учений, **Франклїн**, був тої гадки, що весь сьвіт був первістно дуже густим воздухом, так густим, що в єго осередку занесли як би верх води всї тяжші тїла, і з них утворила ся відтак тверда шкаралупа нашої землї. На єго погляд в самім осередку нашої землї єсть лиш дуже густий воздух, а верх твердої шкаралупи над ним єсть друга, рідша єго часть.

На найрозумнїйший доси здогад о початку нашого сонїчного сьвіта впали окремо один від другого, два учені: нїмецкий фільософ **Кант** (Immanuel Kant, син сїдельника в Королевци 1724—1804) і французский математик і звіздар **Ляпляс** (Pierre Simon Laplace, з Бомон, 1749—1827). Оба ті учені ось на що звернули свою увагу: Передовсїм застановило їх увагу то, що всї планети нашого сонїчного сьвіта, обертають ся доокола сонця в ту саму сторону — від заходу на всхід; ба, всї ті планети, а так само і місяцї тих планет як також і сонце крутять ся доокола своєї оси також в однім і тім самім напрямі — всї від заходу на всхід, коли тимчасом суть комети, що порушають ся від всходу на захід. Рух всїх тїл сьвітових в нашім сонїчнім сьвітї єсть отже однаковий, а то вже вказує, що всї ті тїла належали і належать споконвіку до себе і мусїли дістати той рух рівночасно. Дальше звернули они на то увагу, що дороги, по котрій посувають ся всї планети доокола сонця, хоч не суть зовсїм круглї, як колеса, але всї трохи подовгасті, однакож дуже мало, так що сонце посеред них стоїть майже так, як би стояло по самій серединї. Наконець нахиленє тих доріг до сонця єсть дуже маленьке.

Всї ті три повисші обставини вказують на то, що цїлий наш сонїчний сьвіт держить ся споконвіку разом. Кант отже став так доказувати: Цїле то місце, яке займає в просторі сьвітовім наш сонїчний сьвіт, мусїло бути первістно заповнене масою, роздробленою на самі первотворива, з котрих тепер складають ся всї тїла в нашім сьвітї. В просторі сьвітовім була отже якась величезна сьвітова мраковина. В наслїдок сили притягаючої в тих первотворивах творили ся густїйші місця, а ті знов притягали до себе рідшу масу і так з безладної мраковини в просторі сьвітовім витворила ся маса, котра набрала кружачого руху. Та маса гусла в серединї що раз більше і в наслїдок того і найбільшого там сполучування ся первотворив з собою витворювала дуже велике тепло а з ним і сьвітло. Так серед величезної мраковини сьвітової витворив ся сьвітячий осередок — сонце. Що та сьвітова мраковина і єї осередок могли крутити ся, досить вже було до того притягаючої сили других сьвітів, котрі тогди на легеньку і дуже рідку масу та ширше розкинену, як нинї, могли мати більший вплив, як тепер. Побіч того осередка потворили ся після Канта другі подібні осередки в кружачій масї і так настали планети. В такий самий спосіб потворили ся доокола планет їх місяцї.

Майже в такий самий спосіб поясняє початок нашого сьвіта і Ляпляс, лиш він не розбирає того, в який спосіб настало сонце, а зачинає від того, як вже від готового сонця творили ся планети. Серед сьвітової мраковини — каже він — був сьвітячий осередок, котрий сам в собі крутив ся і був дуже горячий. В тім самім напрямі як той осередок, крутила ся з ним і цїла мраковина. Та маса доокола сонця, первістно також дуже розігріта, остигала поволи і зверха творили ся студенїйші верстви, котрі внаслїдок кружачого руху спливали більше до рівника сонця. Коли так тая маса зсунула ся більше на середину і в нїй утворив ся подібний осередок, то він стягав ту масу до себе, ставав круглий, але обертав ся і дальше доокола сонця в тім самім напрямі. В той спосіб з кождої остудженої верстви витворила ся окрема планета, котра первістно мусїла бути ще дуже горяча, хоч вже не так, як само сонце. Всї планети, утворившись тим способом, задержали той сам рух, який мала первістна їх маса і задержали то само місце дороги, яке мала маса в тій порі, коли усунулась була доокола сонця в сторону єго рівника. Так само, як доокола сонця потворили ся планети, так знов доокола планет потворили ся місяцї. І на планетах внаслїдок остудженя їх горячої маси творили ся студені верстви та збігали більше до рівника і творили тут нїби величезну обручку, котра так само і в тім самім напрямі обертала ся, як і планета. Скоро в тій масї обручки збив ся густїйший осередок, то цїла маса стягала ся в него і тим способом витворив ся місяць доокола планети. Однакож анї доокола сонця, анї доокола планет не творили ся зовсїм правильно обручки, лиш частїйше маса, спливаючи до рівника, збивала ся зараз в окремий осередок. Де же утворила ся правильна обручка, там она остигла і утворила дійстну тверду міцнїйшу обручку. Така правильність в твореню ся обручки була дуже рідка і длятого в нашім сонїчнім сьвітї маємо лиш один єї примір на обручках Сатурна.

Отсї здогади Канта і Ляпляса, звістні під назвою „Теория Канта і Ляпляса о настаню сьвіта“, поясняють нам дуже докладно в який спосіб міг утворити ся наш сонїчний сьвіт, для чого в нїм всї планети обертають ся в одну і

оногди доносили, доходять деякі вісти, що роз'ясняють по части ту загадочну подію. Двох респіцієнтів фінансової сторожи з Винник, Кулеш і Несторович, повнячи службу переходили гостинцем попід згадану коршму в Гаях і почувши музику вступили до середини. При такій торжественній нагоді як весїлє, арендар Шарер не пожалував погостити і сих двох гостий та почастував їх між иншим також рибою. Результат був фатальний, бо в числї тяжко занедужавших жидів, з котрих, як звістно чотирох умерло на місци, найшлись оба респіцієнти. З тяжкою бідою дістались они до Винник і тут завдяки лиш успішній помочи лїкаря остали ся при житю. З обявів хороби пізнав лїкар, що отруєю була англїйска земля, звістна труткa на мухи, котру від недавна задля великої сили трійливости заказано продавати навіть по аптиках. Показало ся дальше, що сею трутиною замісць перцем була посипана риба на весїлю, а відси такі страшні наслїдки. Хто посипав страви трутиною і в якій цїли, а далї звідки дісталась а трутина мимо заказу в руки переступника, лишаєсь поки що загадкою, котру імовірно роз'яснить судове слїдство.

— **Женщини на університетах в Австриї.** Сими днями увійшло в жите розпоряджене міністра просьвіти, видане в марті с. р., на підставі котрого женщини стали допущені яко звичайні і надзвичайні слухательки фільозофічного виділу. Від звичайної слухательки вимагає ся скінченого 18-го року житя, австрийского горожаньства і іспиту зрілости в одній з державних ґімназий або иншого рівнорядного заграничного заведеня. Від надзвичайних слухательок вимагає ся лише іспиту зрілости, але мусять записати ся що найменше на 10 годин тижнево. До вписів на віденьскім фільозофічнім виділї зголосило ся дуже много женщин з Росиї, однак канцелярия деканату мусїла їм відказати принятя задля браку вимаганих условий.

— **Помер** о. Іван Івасівка, парох з Малкович, скоропостижно на удар серця, дня 8-го с. м., в 45-ім роцї житя, а в 19-ім сьвященьства.

Господарство, промисл і торговля.

— **Ц. к. Дирекция зелїзниць** подає до відомости, що при XI. льосованю облїґаций першеньства першої угорско-галицкої зелїзницї з емісиї 1887, відбутім в присутности ц. к. нотаря дня 1 жовтня 1897, вильосовано тягнення серий числа: 54.001 до 54.225 т. є. 225 штук. Виплата номінальної квоти, тих вильосованих облїґаций першеньства емісиї 1897, наступить почавши від 1 сїчня 1898 за звротом оригінальних облїґаций врав з всїми по тім термінї платними купонами і тальоном, належачими до вильосованої облїґациї. З днем 1 сїчня 1898 устає дальше опроцентоване тих облїґаций і длятого вартість купонів, бракуючих, платних по згаданім термінї потрутить ся при виплатї номінальної квоти.

З давнїйших льосовань зголошено до виплати до тепер числа: 10110, 14552, 37117 до включно 37124, 37150, 37151, 37152, 37166 до включно 37169, 40501 до включно 40505, 40639, 55011, до включно 55015, 55025, 55026, 55031 до включно 55034, 55036, 55093, 55096, 55097, 55111, 55112, 55113, 60626 до включно 60640, 60653, 60654.

— **Ц. к. Дирекция зелїзниць державних** оповіщує: Дотеперішну назву стациї „Фрайлянґ“ змінено з днем 1 жовтня 1897 на „Тірніц“. — З днем 1 жовтня с. р. отворено на шляху Відень-Еґер поміж стациями Вітіс і Шварценав перестанок Ексенбах для руху особового і пакункового. — Дня 22 вересня с. р. передано до прилюдного ужитку шлях Моджань-Добрішь і Псзар-Айле яко части зелїзницї льокальної Моджан-Черчан зі стациями Кеніґсаль, Вран, Чісовец, Мнішек, Найдорф Лечіц, Кнін Грашіц, Добріш, Айле, Тросова Мехеніц і перестанками Яров, Бойов, Мокроват і і Штайнїґерфур. — Перестанок особовий „Ростіц“, лежачий на шляху Трібіц-Проснїц, замкнено на час від 1 жовтня с. р. до 30 цьвітня 1898 включно. — IV. додаток до обовязуючих від 1 серпня 1896 постанов реґуляміну і тариф для перевозу осіб, пакунків, посилок експресових і псів в руху льокальнім ц. к. австр. зелїзниць державних. — Згаданий додаток обіймає доповненя головної тарифи і увійде в жите з днем отвореня руху на шляхах Беравн-Душнік, взглядно Ходорів-Підвисоке. — Сей додаток тарифовий можна дістати в ц. к. Дирекциях зелїзниць державних і в стациях по цїні 5 кр. а. в. — Австро-угорско-російский звязок зелїзничий. — З днем 15 жовтня 1897 увійде в жите додаток I. до тарифи товарової часть I розділ А. і додаток II. до части I. розділ Б.

— **В Товаристві взаїмних обезпечень „Днїстер“** прибуло в місяци вересни с. р. 6827 важних поліс на 3,204.443 зр. обезпеченої вартости з премією 28.533 зр. 62 кр. Разом від 1 сїчня с. р. до кінця III. кварталу було 40.174 поліс на суму 21,449.875 зр. в. а. з премією 182.394 зр. і 08 кр. Попередного року було в тім самім часї 30.976 обезпечень в сумі 16,923.209 зр. обезпеченої вартости з премією 143.416 зр. і 84 кр., а в першім роцї 8.308 поліс вартости 5,714.088 зр. з премією 44.314 зр. 39 кр. в. а.

Шкід було в вересни 94 случаїв, а разом від початку с. р. 375 шкід, з котрих виплачено 334 до кінця вересня. і 25 в перших днях жовтня; 6 відшкодовань (в сумі загальній 924 зр.) на разї з причин правних здержано, а 10 шкід случивших ся при кінци вересня єсть в лїквідациї.

Сума всїх шкід до кінця вересня с. р. виносить brutto 89.275 зр. з чого відтрутивши часть реасекуровану остає на власний рахунок 44.650 зр. В попереднім роцї до кінця вересня було 320 шкід в сумі 93.046 злр. а в тім на 40.898 злр. на власний рахунок.

Фонд резервовий з днем 30 вересня с. р. виносить 68.752 зр. 61 кр. а. в. і ульокований в цїлости в цїнних паперах (пупілярних).

— **Рахунок Товариства взаїмного кредиту „Днїстер“ у Львові** стоваришеня зареєстрованого з обмеженою порукою за місяць вересень 1897.

I. Стан довжний:

1. Удїли членів . . .		32.600 кор.	41 сот.
2. Фонд резервовий . .		1.760 „	94 „
3. Вкладки:			
а) стан на початку місяця вересня	239.821·48		
б) вложено в вересни .	13.230·10		
в) винято в вересни . .	12.082·46		
позістає з кінцем вересня		240.969 „	12 „
4. Сальдо проц. (побраних) .		9.684 „	20 „
5. Специяльна резерва зисків і страт . . .		229 „	59 „
сума корон		285.244 „	26 „

II. Стан чинний:

1. Позички удїлені:			
а) стан на початку місяця . .	248.198·94		
б) удїлено в вересни .	9.340 —		
в) сплачено в вересни .	12.391·18		
стан з кінцем вересня .		245.147 „	76 „
2. Готівка в касї з днем 31/9		2.901 „	77 „
3. Льокациї:			
а) в Щадници почтовій (оборот чековий) . .		7.115 „	18 „
б) в инших інституциях кредитових . . .		28.502 „	34 „
в) в цїнних паперах		1.200 „	— „
4. Сальдо коштів адміністрац.		377 „	21 „
сума		285.244 „	26 „

Членів прибуло 20, убуло 0, отже разом з кінцем вересня 1897 членів було 830, з декльярованими удїлами 871 в сумі 43.550 кор.

З припавших до заплати рат позичкових залягало з кінцем вересня с. р. 124 рат в сумі 6982 кор. 17 сот., з котрих 24 рат в сумі 1315 кор. 24 сот. продовжено за згодою дирекциї.

Стопа процентова від вкладок 5 прц.; процент від позичок удїлюваних 7 прц.

Телеґрами.

Прага 12 жовтня. При доповняючих виборах до Ради державної в Каролїненталь вибрано Молодочеха дра Геллера, сотрудника Narod. List-ів 475 голосами против радикала-омлядиніста Сокола, котрий дістав 100 голосів.

Константинополь 12 жовтня. Ґубернатором Крети має стати бельґійский майор Віте.

За редакцию відповідає: **Адам Креховецкий.**

ту саму сторону, длячого їх дороги лежать майже проти самої середини сонця і длячого ті дороги не дуже відбігли від круглости колеса: як би планети були зовсїм правильно творили ся, як би якась притягаюча сила инших сьвітів не була їм станула на перешкодї, були би они зовсїм круглі а сонце стояло би тогди точно в їх осередку. Але та сила не мусїла бути дуже велика, коли їх лиш мало розтягнула лиш мало відхилила від середини сонця.

Розходить ся тепер ще о доказ, чи могло би то дїйстно так бути, як учать Кант і Ляпляс? — Кант і Ляпляс кажуть що сьвітова мраковина, взглядно відорвана часть сонця, збігала ся в круглий осередок. Чи то може бути і яким би способом могло то дїяти ся? Чи могла маса готового сонця в наслїдок его круженя площитись на двох кінцях і збігати на середину та творити обручку? Чи могла та обручка розривати ся і стягати ся в кулю? — На ті питаня дає найлїпшу відповідь і найкрасший примір слїдуючий досьвід бельґійского фізика Плято (Plateau 1801—1883), роблений також анґлїйским фізиком Фереде (Faraday 1791—1867, славний учений, син бідного коваля; був девять лїт переплетником, а у вільних хвилях займав ся електрикою і учив ся). Коли змішати воду з альколем (спіритусом), так, щоби густота мішанини була така сама як оливи, і налляти до неї оливи, то олива не розійде ся по тій мішанинї, лиш збіжить ся в кульку. Коли в ту кульку вложити кружільце на дротику (на оси) і обертати ним, то і кулька з оливи зараз обертає ся та зачинає площити ся на обох кінцях оси, а по серединї (на рівнику) грубне. Чим сильнїйше крутити, тим більше кулька площить ся, тим більше грубне на серединї, аж наконець робить ся з неї колачик, котрий ще ледви тонесенькою плївочкою держить ся кружільця. Коли тепер на хвильку перестанемо крутити кружільцем, то обручик з оливи (колачик) відорве ся від кружільця і крутить ся сам. По хвили збіг би ся він знов в кульку. Але скоро він відірве ся від кружільця, а кружільцем крутити дальше, то обручик з оливи розірве ся на кілька частий і з него пороблять ся маленькі кульочки. А тепер найцїкавійше: Ті кульочки, маючи ще рух обручика, хотїли би летїти кудись в бік, але, що від кружільця крутить ся в колесо рівночасно і мішанина альколю, то той рух не пускає їх, завертає і они зачинають обертати ся около своєї оси (крутять ся) а рівночасно обертають ся і доокола кружільця; кульочки ті подобають тогди зовсїм на планети, що збили ся з сонїчної обручки і стали крутити ся доокола своєї оси а рівночасно обертати ся і доокола сонця.

Чи могла бути якась сьвітова мраковина — як то учать Кант і Ляплас — з котрої утворив ся сьвіт? — Що могла бути, на то найлїпший доказ, що й тепер в просторі сьвітовім видимо такі самі сьвітові мраковини. До найкрасших і найзамітнїйших належать слїдуючі: велика мраковина в громадї зьвізд, званій Оріоном (під „косарями“); спіральна мраковина в громадї „гончі пси“ (в тій мраковинї видко ясний осередок від котрого розходить ся вкрутасами порозривана мраковина, зовсїм так, як би длятого, що она крутить ся); в громадї зьвізд „Андромеда“ єсть величезна мраковина, в котрій видко богато ясних мов зьвізди осередків; у „великім возї“ єсть красна подовгасто-кругла дуже широка мраковина, котра боками пускає проміннє і т. д. Таких сьвітових мраковин видко множество на небі, а декотрі з них суть більше як півтора біліона кільометрів широкі! Ті мраковини, то по всїй імовірности зародки нових сьвітів, котрі настануть колись може аж по біліонах і триліонах лїт. Коли то буде? Коли настане се чудо? — Хто то годен поняти?

(Дальше буде).

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.